

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
* вересня 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО
ЗАХИСТУ ОСОБИСТОСТІ**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0101 Педагогічна освіта

(цифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 5.0101601 Соціальна педагогіка

(цифр і назва спеціальності)

Київ – 2015 рік

Робоча програма з дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта, спеціальності 5.0101601 Соціальна педагогіка. «25» серпня 2015 року - 16 с.

Розробники: Власенко Н.М., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «25» серпня 2015 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

«25» серпня 2015 року _____ (Бурдіна Н.К.)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора
з навчальної роботи _____ (Дем'яненко С.І.)

Заступник директора
з навчально-методичної роботи _____ (Гейхман З.Л.)

Схвалено методичною радою Університетського коледжу

Протокол від «31» серпня 2015 року № 1

«31» серпня 2015 року № 1

Голова

_____ (Братко М.В.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 2</p> <p>Модулів – 2</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальна кількість годин – 72</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,7</p>	<p>Галузь знань 0101 Початкова освіта</p> <p>Спеціальність 5.0101601 Соціальна педагогіка</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр: 8</p> <p>Аудиторні заняття: 40 години, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 18 годин</p> <p>Семінарські заняття: 10 годин</p> <p>Індивідуальні заняття: 8 год.</p> <p>Модульний контроль: 4 год.</p> <p>Самостійна робота: 32 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сьогоднішній день соціально-правовий захист особистості є одним з важливих напрямків професійної соціально-педагогічної діяльності фахівців, які працюють або планують працювати у сфері дитинства. Проблематика захисту особистості привернула увагу фахівців після ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини і набув державного визнання та підтримки у Законах України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді» (1993), «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (2001), «Про охорону дитинства» (2001) та «Про попередження насильства в сім'ї» (2002), а також у Сімейному Кодексі та інших законодавчих актах держави.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є розкриття теоретико-методологічних основ соціально-правового захисту особистості; характеристика реалізації державної політики України у сфері соціально-правового захисту особистості; обґрунтування функціонування соціального педагога у системі соціально-правового захисту особистості; висвітлення організаційно-технологічних засад цього процесу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» є:

- аналіз функціонування системи забезпечення прав дітей та сімей з дітьми в Україні на різних рівнях;
- розкрити зміст законів та інших нормативних актів у сфері соціально-правового захисту дітей, молоді та сімей;
- виробити в студентів уміння використовувати положення нормативних документів у сфері захисту прав дітей;
- вивчити, проаналізувати й узагальнити досвід соціально – педагогічного захисту особистості;
- набути навичок організації соціально – правової діяльності у різних соціальних інститутах.

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- знання структури та організаційно-правових форм прав дитини на соціальне забезпечення та соціальний захист, юридичні механізми їх забезпечення;
- знання конституційних гарантій здійснення права дитини на соціальний захист в Україні, вміння визначати нормативно-правові акти, якими регулюються дані питання;
- вміння визначати та характеризувати сучасні тенденції в сфері державного забезпечення соціальних прав людини;
- здатність визначати рівень відповідності законодавства України світовим стандартам у сфері соціального захисту;
- готовність надавати своєчасну і повну юридичну консультацію населенню з правових та соціально-правових питань;
- здатність знаходити і аналізувати необхідні нормативно-правові і підзаконні акти, враховувати зміни, доповнення, поправки до статей законів України, що забезпечують право на соціальний захист, соціальне забезпечення.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ І. ПРАВА ДИТИНИ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ІНСТИТУЦІЇ.

Лекція 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. (2 год.)

Виникнення і походження поняття «права дитини». Співвідношення понять «права дитини» та «права людини». Основні принципи прав дитини. Зв'язок та взаємодія юридичних та моральних норм у системі захисту прав дитини.

Основні поняття: права дитини, права людини, принципи.

Лекція 2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини. (2 год.)

Юридична сутність і засади прав дитини. Основні юридичні документи України стосовно прав дитини. Суб'єкти реалізації прав особистості (дитини) в галузях законодавства України. Механізми контролю дотримання прав особистості (дитини). Моральні принципи і норми, їхня роль в формуванні особистості; традиції в їх реалізації.

Основні поняття: суб'єкт реалізації права, моральні принципи, закони та підзаконні акти.

Семінар 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини. (2 год.)

Лекція 3. Методи реалізації прав дитини. (2 год.)

Сфери дії соціального педагога як виконавця охоронно-захисної функції. Технологія роботи соціального-педагога у випадку виявлення ризику або порушення прав дитини. Форми та методи роботи, порядок взаємодії з іншими відповідальними суб'єктами. Планування та оцінка соціально-правової діяльності соціального педагога.

Основні поняття: метод, форма, охоронно-захисна функція, порушення права.

Лекція 4. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція. (2 год.)

Становлення міжнародного права в галузі прав людини та дитини. Міжнародні стандарти в галузі прав людини та дитини. Міжнародні документи в галузі захисту прав людини, ратифіковані Україною. Вплив міжнародних стандартів на законодавчу систему України. Відповідність законодавства України міжнародним стандартам. Повноваження та функції міжнародних суб'єктів та організацій по захисту прав дитини під егідою ООН (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Комітет з прав дитини). Інститут омбудсменів. Процедури, що застосовуються для забезпечення поваги прав дитини. Поняття ювенальної юстиції. Можливість її застосування в Україні.

Основні поняття: міжнародні стандарти, ООН, омбудсмен, міжнародні суб'єкти.

Семінар 2. Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція. (2 год.)

МОДУЛЬ II. ПРАВА ДИТИНИ В РІЗНИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.

Лекція 5. Особисті немайнові права дитини. (2 год.)

Поняття особистісних прав, їх значення для соціалізації дитини. Поняття життєвих потреб та законних інтересів в галузі особистісних прав дітей. Політичні права дитини. Право дитини на сімейне виховання та всебічний розвиток. Права особистості на охорону здоров'я. Право на освіту. Забезпечення прав дитини з обмеженими функціональними можливостями в галузі освіти. Право на спілкування та особисте життя.

Основні поняття: немайнове право, життєва потреба, освіта, спілкування, особисте життя.

Лекція 6. Майнові права дитини. (2 год.)

Право власності. Дитина і власність: потреби і дієздатність в їх задоволенні. Поняття «житло», форми власності, способи забезпечення права власності дитини на житло. Захист житлових прав дітей під час операцій з нерухомістю.

Поняття «бездомність», «безпритульність», їх причини та способи реєстрації. Суспільне вирішення проблеми щодо забезпечення соціальним житлом певних категорій населення.

Основні поняття: власність, дієздатність, правоздатність, житло, нерухомість.

Семінар 3. Майнові та немайнові права дітей. (2 год.)

Лекція 7. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. (2 год.)

Обставини, за яких неповнолітня особа може бути затримана\арештована. Права дитини при затриманні\арешті. Звинувачення: порушення, проступок, злочин. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх. Права дитини під час слідства та судового процесу. Покарання дитини. Реабілітація та ресоціалізація. Вік з якого настає відповідальність.

Основні поняття: затримання, арешт, судовий процес, вік, слідство, покарання, реабілітація, ресоціалізація.

Лекція 8. Право на працю. (2 год.)

Право на працю. Способи реалізації дитиною права на працю. Вимоги до організації праці неповнолітніх за КЗпП. Оформлення трудових відношень: трудовий договір, угода (контракт), цивільний договір. Прояви порушень права дітей на працю. Методи контролю за умовами праці неповнолітніх. Гарантії молодим працівникам. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з молодими безробітними.

***Основні поняття:** право на працю, кодекс законів про працю, трудові відносини, трудовий договір, угода, порушення права на працю.*

Семінар 4. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю. (2 год.)

Лекція 9. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців. (2 год.)

Армія за контрактом: особливий вид трудових відносин. Законодавча база України щодо захисту прав військовослужбовців. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

Поняття трудової міграції, основні її напрямки в Україні. Соціально-побутові ризики в сім'ях трудових мігрантів, способи їх вирішення. Соціальні (психолого-педагогічні, економічні, правові) проблеми дітей трудових мігрантів. Організація соціальної підтримки (супроводу, патронату, обслуговування) дітей із сімей трудових мігрантів.

Легальне та нелегальне біженство. Порядок подання та оформлення статусу біженця. Відміна у правах і обов'язків дорослих членів сім'ї біженців та неповнолітніх. Діти-біженці як особлива категорія об'єктів соціально-педагогічної роботи. Суб'єкти реалізації їх прав та порядок взаємодії.

***Основні поняття:** армія, члени сімей військовослужбовців, міграція, мігрант, трудовий мігрант, біженець.*

Семінар 5. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців. (2 год.)

Навчально-методична картка дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості»

Разом: 72 год., лекції – 18 год., семінарські заняття - 10 год., самостійна робота – 32 год., індивідуальні заняття – 8 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модуль	Модуль 1.						Модуль 2.							
Тема модуля	Права дитини: основні поняття та інституції.						Права дитини в різних сферах життєдіяльності.							
Лекції	1	2		3	4		5	6		7	8		9	
Дати														
Теми лекцій	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.		Методи реалізації прав дитини.	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.		Особисті немайнові права дитини.	Майнові права дитини.		Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	Право на працю.		Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	
Теми семінарських занять			Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.			Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.			Особисті немайнові права дитини. Майнові права дитини.			Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю.		Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.
Самостійна робота студентів	Табл. 6.1.						Табл. 6.1.							
ІНДЗ							Табл. 7.1.							
Поточний контроль						Контрольна робота								Контрольна робота
Підсумковий контроль	Екзамен													

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Модуль 1. Права дитини: основні поняття та інституції.								
1.	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	6	2	2			4	
2.	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	11	6	2	2	2	5	
3.	Методи реалізації прав дитини.	6	2	2			4	
4.	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	13	8	2	2	2	5	2
		36	18	8	4	4	18	2
Модуль 2. Права дитини в різних сферах життєдіяльності.								
5.	Особисті немайнові права дитини.	4	2	2			2	
6.	Майнові права дитини.	7	4	2	2		3	
7.	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	8	4	2		2	4	
8.	Право на працю.	6	4	2	2		2	
9.	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	11	8	2	2	2	3	2
		36	22	10	6	4	14	2
Разом:		72	40	18	10	8	32	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	2
2	Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	2
3	Особисті немайнові права дитини. Майнові права дитини.	2
4	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю.	2
5	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	4
2	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	5
3	Методи реалізації прав дитини.	4
4	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	5
5	Особисті немайнові права дитини.	2
6	Майнові права дитини.	3
7	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	4
8	Право на працю.	2
9	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	3
	Разом	32 год.

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

V. *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

VI. *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
5. Індивідуальне дослідне завдання (ІНДЗ)	30
6. Опрацювання фахових джерел	10
7. Написання реферату	15
8. Виконання модульної контрольної роботи	30
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10
10. Творча робота, есе	20

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (добре)
C	75-81	
D	69-74	3 (задовільно)
E	60-68	
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з можливістю повторного прослуховування

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Незадовільно. Студент відтворює менше половини навчального матеріалу навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; за допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень: здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, відсутні сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.
Задовільно. Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та сформулювати правило; здатен відтворити навчальний матеріал з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати; висловлене судження одним-двома аргументами, виконує 55-65% від загальної кількості тестів
Добре. Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75-80% від загальної кількості тестів.
Відмінно. Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати

їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен прийняти іншу позицію як альтернативну; виконує 95-100% від загальної кількості тестів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

РОЗРАХУНОК БАЛІВ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	9	9
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	5	5
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	10	50
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	3	30
5. Індивідуальне дослідне завдання (ІНДЗ)	30	1	30
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
Всього			174
Коефіцієнт	2,9		

9. Методичне забезпечення

1. робоча навчальна програма;
2. навчальні посібники;
3. опорні конспекти лекцій;
4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» студент:

- може тлумачити норми Конституції України щодо захисту особистості;
- буде знати основні поняття курсу: права дитини, права людини, ювенальна юстиція, особисте життя, право на захист, кримінальне провадження, біженець, члени сім'ї військовослужбовців; зможе грамотно їх використовувати та пояснювати;
- зможе надавати своєчасну і повну юридичну консультацію населенню з правових та соціально-правових питань;
- знає права, якими володіє дитини у сімейних правовідносинах;
- знає порядок захисту прав особистості у кримінальному процесі та визначає підстави участі у ньому соціального педагога;
- знає причини та підстави набуття особою статусу біженця, визначає його права та обов'язки;
- визначає та охарактеризує статус трудового мігранта, його права та обов'язки;
- знає права та обов'язки осіб, які є членами сім'ї військовослужбовців.

10. Рекомендована література

Законодавство України:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами і доповненнями;
2. Кримінальний Кодекс України //ВВР. – 2001. – №25-26. – Ст. 131.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2013.
4. «Про охорону дитинства»: Закон України від 26.04.01 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – Ст. 94.
5. «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю»: Закон України. – ВВР, 2001, N 42, ст.213.
6. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 21-22. – Ст.135.
7. «Про попередження насильства в сім'ї»: Закон України від 15.11.2001 // ВВР, 2002, N10, Інструкція щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї та молоді, служб у справах неповнолітніх, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї (Назва Інструкції із змінами, внесеними згідно з

Наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту N 2089/628 від 21.06.2006)

8. «Про біженців»: Закон України від 21.06.2001, № 2557-III.
9. «Про громадянство України»: Закон України від 18.01.2001.
10. Національна програма «Діти України», затверджена Указом Президента України від 18.01.1996, № 63/96.
11. «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»: Закон України від 05.02.1993 // ВВР. – 1993. – N16 «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»: Закон України від 13.01.2005 // ВВР. – 2005. – N 6. – ст.147.
12. «Про затвердження Порядку ведення обліку дітей, які можуть бути усиновлені, осіб, які бажають усиновити дитину, та здійснення нагляду за дотриманням прав дітей після усиновлення»: Постанова Кабінету Міністрів від 28 серпня 2003 р. N 1377.
13. «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей»: Закон України від 02.06.2005. // ВВР. – 2005. – N 26. – Ст.354.
14. «Про молодіжні та дитячі громадські організації»: Закон України від 01.12.1998// ВВР. – 1999. – N1. – Ст.2.
15. «Про свободу совісті та релігійні організації»: Закон України від 23.04.1991 р.// Відомості Верховної Ради. – 1991. – №25. – Ст. 283.
16. «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»: Закон України. – ВВР, 1991, N 21, ст.252.
17. «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам»: Закон України від 16.11.2000 р. // ВВР. – 2001. – № 1. – Ст. 2.
18. «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей»: Закон України від 02.06.2005. // ВВР. – 2005. – N 26. «Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми»: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001р. №1751
19. «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»: Закон України від 21.11.92 р. // ВВР. – 1993. – №5.
20. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року

Базова

1. Основи соціально-правового захисту особистості : навчальний посібник / уклад. Г. В. Бондаренко. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – 108 с.;
2. Капська, А. Й. Соціальна робота : навч. посібник / А. Й. Капська. – К. : Слово, 2011. – 400 с.;
3. Ковчина І. Основи соціально-правового захисту особистості [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. "соціальний педагог" / [І. М. Ковчина] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - 296 с.

Допоміжна

1. Ковчина І. М. Актуальні проблеми соціально-правового захисту населення [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціалізації "Соціально-правовий захист населення" / І. М. Ковчина, М. В. Черненко, І. Ю. Радчук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. - 115 с.
2. Н.М.Савельєва Основи соціально-правового захиту особистості: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка». — Полтава: ПДПУ, 2008. — 268 с.
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3861/1/Saveleva.pdf>
3. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. — К.: Представництво Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, 2003. — 415 с.
4. Бойко М.Д., Співак В.М., Хазін М.А. Цивільно-правові документи (5-е вид., випр. І доп.) / За ред. генерал-майора міліції В.Д. Гвоздецького. — К.: Наукова думка, 2002. — 320 с.
5. Бюлетень Незалежного дитячого медіа-центру „Голос дитини”, № 1 (березень 2002р.). 23. Вегера С.А. Аспекти праці та соціальної захищеності дітей в Україні. Міністерство праці та соціальної політики в Україні. — Київ, 2001.
6. Головка Н.О., Данелян Л.С., Довга люк І.С. та ін. Соціально-психологічна робота з дітьми та молоддю з особливими потребами: Методичні рекомендації. — К.: Держсоцслужба, 2003. — 108 с.
7. Діти України про свої права. Попередні результати соціологічного опитування дітей віком від 9 до 17 років. — К.: Ценр „Соціальний моніторинг” / ЮНІСЕФ, 2000.
8. Коваленко З.Д., Келим О.І., Кіященко Г.В., Тайсумов В.В.Твої права: Порадник для громадян та громадських організацій із захисту своїх прав. - Полтава, 2004.
9. Сімейні відносини в Україні: Практичний посібник. (2-е вид., змін. І доп.)/ О.М. Роїна. — К.: КНТ, 2007. — 384 с.
10. Як захистити права неповносправних осіб на власність. — Суми: БО „Агенція сприяння соціальним послугам”. — 2004. — 60 с.

Інтернет-ресурси:

1. Всесвітній Рух в Інтересах дітей [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.globalmovementforchildren.org>
2. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unicef.org/protection/index.ptmi>
3. Інформація про становище дітей в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
4. Права дитини [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.hotreferats.ru>
5. Правові аспекти дитячої безпритульності: український та міжнародний досвід [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kcws.kharkov.ua/matusevich.html>